

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра економіки та підприємництва
імені професора І. М. Брюховецького

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Біоекономіка та сталий розвиток

Спеціальність	051 Економіка
Освітня програма	Економіка
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Біоекономіка та сталий розвиток			
2.	Факультет/кафедра	Економіки і менеджменту / Економіки та підприємництва ім. проф. І. М. Брюховецького			
3.	Статус ОК	Вибірковий			
4.	Рівень НРК	6-й			
5.	Семестр та тривалість вивчення	6 семестр, 18 тижнів			
6.	Кількість кредитів ЄКТС	5			
7.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття) – 60			Самостійна робота
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	90
		30	30	-	
8.	Мова навчання	Українська			
9.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Доцент кафедри економіки та підприємництва, кандидат економічних наук (PhD) Башлай Сергій Вікторович			
9.1	Контактна інформація	serhii.bashlai@snaeu.edu.ua; ауд. 403а-е.			
10.	Загальний опис освітнього компонента	Освітній компонент, зміст якого формується на основі об’єктивних законів розвитку природи, вивчає закономірності раціонального соціально-економічного розвитку суспільства. Академічний курс базується на сучасних методах обґрунтування взаємозв’язку між екосистемами, соціальними спільнотами та економічними системами, а також результатах дослідження умов, що здатні забезпечити стійкий стан і прогресивний розвиток зазначених систем.			
11.	Мета освітнього компонента	Формування у здобувачів вищої освіти цілісного світогляду та навичок сучасного системного мислення щодо екологічно обґрунтованих пріоритетів соціально-економічного розвитку суспільства, а також пошуку найбільш ефективних шляхів дотримання принципів та досягнення цілей сталого розвитку.			
12.	Передумови вивчення ОК, зв’язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на вивченні систем інноваційних технологій в сільськогосподарському виробництві, організації виробництва, економіки підприємств 2. Освітній компонент є основою для виробничої економіки с.-г. підприємств, економіки навколишнього середовища.			
13.	Політика академічної доброчесності	Дотримання засад політики академічної доброчесності реалізується на засадах положень «Кодексу академічної доброчесності Сумського НАУ» від 28.10.2024 р. № 453/од.			
14.	Ключові слова	Біоекономіка, довкілля, відновлювальна економіка, циркулярна економіка, принципи сталого розвитку, раціональне природокористування, природні ресурси та ін.			
15.	Посилання на курс на навчальній платформі Moodle	https://cdn.snaeu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=6027			

2. ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Як оцінюється РНД
ДРН 1. Знати та розуміти проблеми предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.	Тести множинного вибору
ДРН 2. Зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	Тести множинного вибору, вирішення ситуаційних завдань
ДРН 3. Обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.	Тести множинного вибору, розв'язання практичних завдань
ДРН 4. Визначати доцільність технологічних новацій в аграрному виробництві та визначати їх роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку аграрних підприємств.	Тести множинного вибору, розв'язання практичних завдань

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомендована література
	Аудиторна робота		Самостійна робота	
	Лк	ПЗ / СЗ		
Тема 1. <i>Теоретичні засади формування біоекономіки та впровадження принципів сталого розвитку</i> 1. Сутність, склад та загальна характеристика біоекономіки, її функції, принципи та етапи розвитку. 2. Етапи, види та напрямки формування біоекономіки в контексті розвитку сталого розвитку. 3. Біоекономіка в досягненні цілей сталого розвитку.	2	2	8	Основна: 1-2, 4-8, Додаткова: 10-12, 15-17
Тема 2. <i>Концепція сталого розвитку та її організаційне забезпечення в біоекономіці</i> 1. Сутність концепції сталого розвитку та її структура. 2. Інституційне середовище, принципи та завдання сталого розвитку економіки. 3. Національні пріоритети сталого розвитку в економіці України.	2	2	10	Основна: 1-2, 4-8, Додаткова: 1, 3, 6

Тема 3. <i>Індикатори сталого розвитку економіки</i> 1. Завдання та принципи визначення індикаторів сталого розвитку. 2. Екологічні індикатори сталого розвитку в економічній науці. 3. Економічні індикатори сталого розвитку.	4	4	10	Основна: 1-2, 4-8, Додаткова: 2-5
Тема 4. <i>Соціальне значення біоекономіки</i> 1. Соціально-економічний базис розвитку біоекономіки. 2. Соціальна відповідальність біоекономіки. 3. Механізм соціальної взаємодії при сталому розвитку біоекономіки.	2	2	8	Основна: 1-2, 4-8, Додаткова: 1, 3, 5
Тема 5. <i>Оцінка ефективності біоекономіки</i> 1. Критерії оцінки ефективності біоекономіки. 2. Система показників для визначення ефективності біоекономіки. 3. Аналіз ефективності розвитку біоекономіки.	4	4	10	Основна: 1-3, 6-10, 12 Додаткова: 2-5
Тема 6. <i>Інноваційно-інвестиційні основи функціонування біоекономіки</i> 1. Інноваційна основа розвитку біоекономіки. 2. Перспективи інноваційного розвитку вітчизняної біоекономіки. 3. Інвестиційна привабливість біоекономіки.	2	4	8	Основна: 1-2, 4-8, Додаткова: 2-5
Тема 7. <i>Економічні аспекти біотехнологій забезпечення сталого розвитку</i> 1. Біотехнології, їх сутність, класифікація. 2. Біотехнології в аграрному бізнесі. 3. Біотехнологічні кластери в розвитку біоекономіки.	4	4	10	Основна: 1-8, 12-13 Додаткова: 2-5
Тема 8. <i>Біоекономіка та біоенергетика</i> 1. Сучасний стан розвитку біоенергетики. 2. Оцінка біоенергетичного потенціалу України 3. Способи регулювання та напрямки підтримки сталого розвитку біоенергетики.	4	4	8	Основна: 1, 8, 12-13 Додаткова: 2-7

Тема 9. <i>Органічне виробництво в розвитку біоекономіки</i> 1. Органічне виробництво в контексті розвитку біоекономіки. 2. Ринок органічної продукції 3. Стратегічні напрямки розвитку органічного виробництва в Україні.	4	2	10	Основна: 1, 8, 12-13 Додаткова: 2-7
Тема 10. <i>Біоекономіка та навколишнє середовище</i> 1. Біоекономіка в сприянні покращення стану навколишнього середовища. 2. Екологічно безпечне виробництво та його економічна ефективність. 3. Біоекономічні механізми сприяння природному відтворенню ресурсів виробництва.	2	2	8	Основна: 1, 8, 12-13 Додаткова: 2-7
Всього	30	30	90	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання	Методи навчання
ДРН 1. Знати та розуміти проблеми предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.	Лекції, обговорення актуальних питань	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка есе
ДРН 2. Зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	Лекції, практичні заняття, дискусійні бесіди	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка есе, розв'язання практичних завдань
ДРН 3. Обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.	Лекції, практичні заняття	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання ситуаційних завдань
ДРН 4. Визначати доцільність технологічних новацій в аграрному виробництві та визначати їх роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку аграрних підприємств.	Лекції, практичні заняття, дискусійні бесіди	Опрацювання теоретичного матеріалу

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	РЗ 1 (розрахункові завдання)	20 балів / 20 %	До 7 тижня
2.	РЗ 2 (розрахункові завдання)	20 балів / 20 %	До 14 тижня
3.	Тестування (2 блоки)	60 балів / 30 %	Протягом семестру

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
РЗ	<10 балів	10-13 балів	14-17 балів	18-20 балів
	Завдання не виконано (методика та відповіді неправильні)	Хід виконання вірний, але наявні суттєві помилки, відповіді, в основному неправильні	Завдання виконано, але існують несуттєві помилки	Завдання повністю виконано. Помилки відсутні
Тестування	<8 балів	8-10 балів	11-13 балів	14-15 балів
	Правильних відповідей на тестові завдання менше половини	Правильних відповідей на тестові завдання 50-70 відсотків	Правильних відповідей на тестові завдання 71-90 відсотків	Правильних відповідей на тестові завдання більше 90 %

5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Тестування в Google Forms	На кожному практичному занятті (вступний контроль)
2	Виконання завдань за допомогою додатку Microsoft Excel	Під час виконання практичних завдань
3	Письмовий зворотний зв'язок на розв'язки завдань	Протягом 1 тижня після виконання
4	Усний зворотній зв'язок від викладача та зво щодо результатів виконання індивідуальної роботи	При виконанні індивідуального завдання

5.3. Шкала оцінювання (підсумкова) – загальноприйнята для Університету:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Для заліку
90 – 100	зараховано
82-89	
75-81	
69-74	
60-68	
35-59	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

6.1.1 Підручники, посібники:

1. Байдала В. В., Бутенко В. М., Талавиця М. П. Біоекономіка. Навчальний посібник. Київ : Видавництво «Наукова столиця», 2020. 293 с.
2. Біоекономіка. Конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Т. Ю. Білоусько. Харків: ДБТУ, 2025. 170 с.
3. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти : підручник / І. Л. Якименко, Л. П. Петрашко, Т. М. Димань, О. М. Салавор, Є. Б. Шаповалов, М. А. Галабурда, О. В. Ничик, О. В. Мартинюк. Київ : НУХТ, 2022. 337 с.
4. Сталий розвиток агробізнесу. І. Л. Якименко, Л.П. Петрашко, Т. М. Димань, О.М. Салавор, Є.Б. Шаповалов, М. А. Галабурда, О. В. Ничик, О. В. Мартинюк. Київ. НУХТ, 2022. 337 с.

6.1.2 Методичне забезпечення:

5. Біоекономіка та сталий розвиток: конспект лекцій / уклад. С. В. Башлай. Суми, 2025. 124 с.
6. Біоекономіка та сталий розвиток: методичні рекомендації щодо проведення практичних занять / уклад.: С. В. Башлай. Суми, 2025. 95 с.
7. Економіка та організація біотехнологічних виробництв: конспект лекцій / уклад.: В. М. Коваленко, С. В. Башлай. Суми: СНАУ, 2024. 95 с.

6.1.3 Інші джерела:

8. Війкман А., Сконберг К. Циркулярна економіка та переваги для суспільства. Явні переможці в області робочих місць та клімату в економіці, заснованій на відновлюваній енергії та ресурсоефективності. Звіт про дослідження на вимогу Римського клубу за підтримки Фонду MAVA. Ukrainian association The Club of Rome. URL: <http://www.clubofrome.org.ua/wpcontent/uploads/2017/08/The-Circular-Economy-CoR-UA-2.pdf>.
9. Екологічна економіка / Л. Г. Мельник. Суми: Університетська книга, 2023. 346 с.
10. Екологічна економіка та управління природокористуванням: підручник / За заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника та к.е.н., проф. М. К. Шапочки. Суми: Університетська книга, 2023. 759 с.
11. Економіка та організація біотехнологічних виробництв: методичні рекомендації щодо проведення практичних занять / уклад.: С. В. Башлай, В. М. Коваленко. Суми, 2025. 102 с.

6.2 Додаткові джерела:

12. Башлай С. В., Вдовіченко О. Г., Нагорний В. В. Сталість ресурсів та відновлювальна енергія: шляхи до зеленої економіки. *Наукові перспективи*. 2023. Вип. 11(41). С. 461-473. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11\(41\)-461-473](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11(41)-461-473).

13. Башлай С. В., Сохацька О. М., Рубан О. О. Вплив зеленої економіки на стаке зростання та економічну стійкість країни: переваги та виклики. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2024. № 7. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-7-10103>.

14. Горбач Л. М., Рубан О. О., Гуменюк Я. М. Зелена економіка та стаке виробництво в умовах глобалізації. *Економіка та суспільство*. №59. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-8>.

15. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: указ Президент України від 30 вересня 2019 року № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

16. Mishenin, Ye., Koblianska, I., Yarova, I., Kovalova, O., Bashlai, S. (2023). Food security, human health, and economy: A holistic approach to sustainable regulation. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. Vol. 9 № 4. URL: <http://are-journal.com>.

17. Sustainable Development Goals in agriculture and responsible investment: A comparative study of the Czech Republic and Ukraine / Alex Plastun, Inna Makarenko, Tetiana Grabovska, Ricardo Situmeang, Serhii Bashlai. *Problems and Perspectives in Management*. 2021. Vol. 19(2). P. 65-76. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19\(2\).2021.06](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19(2).2021.06).

18. OECD-FAO Agricultural Forecast for 2023-2032. URL: <https://www.oecd.org/newsroom/production-growth-to-slow-in-step-with-population-while-geopolitical-tensions-climate-change-animal-and-plant-diseases-and-price-volatility-of-critical-farming-inputs-pose-long-term-uncertainty.htm>.

19. Biodiversity strategy for 2030. URL: https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en.

20. Global Innovation Index. Report 2023. Mode of access: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2023/

6.3 Програмне забезпечення:

Стандартні пакети прикладних програм MS Office (MS Excel, MS Word, MS PowerPoint)